

Kompasrosen

AF LASSE RYDBERG ■ FOTO LASSE RYDBERG

Dømt til botilbud

Domfældte udviklingshæmmede 'bor' også – ofte dør om dør med helt almindelige mennesker med udviklingshæmning. Her kan du tage med på besøg i sådan et bosted og blandt andet høre om, hvordan man har fokus på at give de domfældte beboere selvværdet tilbage

Udsigt fra køkkenet

Der er udviklingshæmmede, som begår kriminalitet, bliver opdaget og får en dom. På denne måde er udviklingshæmmede også blevet normaliseret.

Er man udviklingshæmmede, er foranstaltningen (eller dommen) et botilbud. Det handler ikke så meget om, hvor man bor, men om det opsyn der skal føres med den domfældte. I princippet kan vedkommende bo i egen bolig. Opsynet skal sikre samfundet mod, at vedkommende fortsætter med at begå kriminalitet. Botilbuddet med opsynet skal medvirke til resocialiseringen.

Der er udviklingshæmmede, hvis kriminelle løbebane tilsiger en dom, hvor de 'isoleres' fra samfundet og må leve under meget beskyttede forhold. Det er ikke disse meget få, denne artikel handler om, men de cirka 200 udviklingshæmmede, som har modtaget en dom og afsoner den på et botilbud.

BOTILBUD ER OGSÅ FOR DOMFÆLDTE

Jeg ved ikke, hvor udviklingshæmmede, der er dømt til et botilbud, egentlig bor. Har aldrig hørt om særlig lukkede eller beskyttede boliger ud over en enkelt, som altid har været der, så længe nogen kan huske (Køfoedsminde i Rødby). Jeg sætter mig for at finde ud af det, og får det råd at besøge Botilbuddet Grønnebæk, der ligger i Sønderjylland. Botilbuddet Grønnebæk består af i alt tre afdelinger. Jeg mødes i den, der kaldes Kompasrosen, med forstander Poul Erik Hansen for at tale om botilbud som en foranstaltning for domte med udviklingshæmning.

Kompasrosen ligger naturskønt i selve landsbyen Grønnebæk lige uden for Jels med marker omkring sig, så langt man

kan se for hegnene, der skiller markerne. Oprindeligt rummede lokalene en nu nedlagt skole. Nu er der aktivitetslokaler, festsal, værksteder med mere. Boligerne er nybyggede og krummer sig omkring en gard, skutter sig mod vinden. Der er intet lukket her, der er åbent til alle sider, og på vejen herud traf jeg også en af beboerne på sin daglige travetur ad landevejene omkring landsbyen.

Kompasrosen ligger naturskønt i selve landsbyen Grønnebæk lige uden for Jels med marker omkring sig

Poul Erik Hansen forklarer, at bostedet må karakteriseres som et sted, der kan modtage beboere, der kræver særlige ressourcer. Det omfatter ikke kun domfældte med behov for tilsyn og særlig pædagogisk indsats, men også andre, der har de samme behov, uden at de har begået noget kriminelt.

Værkstedet

Poul Erik Hansen

CENSUR FOR DEN PERSONLIGE HISTORIE

Selv om jeg møder mange beboere under mit besøg, så er det ikke alle, der har en dom. Det er ikke til at vide, hvem der er domfældte, og jeg vil heller ikke vide det. Poul Erik Hansen og jeg kommer i vores samtale til at tale om nogle af beboerne, hvad der kan være baggrunden for den lovovertrædelse, de har begået og om et heldigt forløb på bostedet, men det hverken kan eller vil jeg skrive om. For selv med en for-drejning vil historien være genkendelig, og ingen skal udstilles for den side af deres liv. For beboerne handler det om fremtiden som en værdig og respekteret medborger.

ET BOTILBUDS 'GEOGRAFI'

Botilbuddet Grønnebæks tre selvstændige afdelinger er beliggende i området fra Rodding til syd for Jels. Der er samlet plads til 24 beboere, hvoraf cirka en tredjedel i dag har en dom.

Afdelingen Kompasrosen har ni lejligheder. Afdelingen Engvej med fire lejligheder ligger i Rodding, og afdelingen Fuglemajgård, der ligger udenfor Jels og læner sig op ad områdets smukke skove, er den største med 11 lejligheder. På alle bostederne bor der personer med og uden dom. To af bostederne rummer tillige værksteder og tilbyder

beskæftigelse. Ikke alle behøver at være i beskæftigelse ved bostedet, men kan være beskæftiget andet sted.

Bostederne spiller godt sammen med landskabet, de træder ikke ud og bliver institutions lignende. Kompasrosen har jeg beskrevet. Engvej, der ligger i byen, falder ikke i øjnene, det gør derimod de mange ældreboliger, den har som nabo. Det er et moderne forstadshus. Fuglemajgård, der ligger på marken ved skovbrynet, har form som en bondegård – som der i øvrigt tidligere var på stedet, for den blev revet ned og erstattet af nybyggede boliger, et serviceareal til personalet samt et værksted.

Alle boliger er selvstændige to værelses lejligheder med udgang til terrasse, og med bad og toilet og plads til vaskemaskine og tørretumbler. Boligerne er store og velindrettede og med plads til en overnattende gæst, for eksempel en mor der bor i København. I tilknytning til boligerne er der fællesareal med opholdstue, køkken, bryggers med mere – lidt forskelligt fra bosted til bosted. Det er attraktive boliger med gode udearealer og med udsigt i ordets dobbelte betydning.

HVEM ER DE DOMFÆLDTE

Poul Erik Hansen fortæller mange af beboernes historie, historier der er tragiske, og mange af dem synes at ligne hinanden. Det har handlet om grov mobning, indtil man ikke kunne klare det mere, og slog en af mobberne ned eller satte ild til et sted for at slippe for det. Nogle har ikke kunne finde støtte og hjælp og har haft en udadrettet adfærd som sit forsvar. Andre har beriget sig, ikke kendt forskel på ejerskab. Mange har gjort noget, som vi andre måske også har gjort i ungdommeligt overmod, men de er bare ikke sluppet godt fra det. De fleste har typisk fået en tidsbestemt dom.

BOSTED MED SÆRLIG OPGAVE

Man kan også sige, at selv om det kaldes et bosted, altså et sted hvor man har sin bolig, så har stedet en særlig opgave. Poul Erik Hansen siger: – Arbejdet handler primært om, at man sammen med beboerne arbejder med forebyggelse, altså hjælper den enkelte i gang, så de kan begå sig i samfundet uden igen at komme i konflikt og få ny dom. Mange skal lære sine egne begrænsninger at kende. Mange er netop

På alle bostederne bor der personer med og uden dom

– Det går ikke med 'sparekassepædagogik', siger Poul Erik Hansen:

– Man kan ikke bare hælde på, sige at sådan er det, eller det har jeg jo sagt til dig. Nej, de må gøre sig deres egne erfaringer. Denne lange og seje vej kan gøres under vejledning af professionelle og under beskyttende forhold.

Køkken og fællesrum

kommet ud i den uheldige situation, fordi de har et mentalt og psykisk underskud; Selvværdet skal findes.

– Det går ikke med 'sparekassepædagogik', siger Poul Erik Hansen: – Man kan ikke bare hælde på, sige at sådan er det, eller det har jeg jo sagt til dig. Nej, de (beboerne, red.) må gøre sig deres egne erfaringer. Denne lange og seje vej kan gøres under vejledning af professionelle og under beskyttende forhold. Målet er, at indsatsen skal hjælpe den enkelte til størst mulig selvbestemmelse.

På spørgsmålet om, hvad succeskriteriet er, svarer Poul Erik Hansen:

– At se en, der i mere end et år aldrig får smilet til os, nu kan joke og fortælle vittigheder. Når han (beboeren, red.) synes, at han er værdifuld, at det, han mener, er vigtigt for en.

Poul Erik Hansen understreger, "at når en beboer synes at fungere på en sådan måde, at man bør lempe dommen, så skal man indberette dette til statsadvokaten".

BOSTED MED BESKÆFTIGELSE OG ARBEJDE

Beskæftigelse er knyttet til bostedet, idet det har samme ledelse. Beboerne går på arbejde, når de ikke har den

ugentlige hjemmedag eller er blandt dem, som på skift står for at lave aftensmad.

Beskæftigelsen omfatter alt fra produktion, montagearbejde, kreative opgaver, arbejde i skoven, sortering af affald, gå til idræt eller være på scooteretur til øerne. Eller overnatte i stedets campingvogn, slå telte op på de varme sommerdage og sove på den store græsplæne uden for boligen.

Der er en vis logik i, at arbejdet knytter sig tæt til boligen. Et er at tilsynsforpligtelsen er vanskelig at overholde, hvis man hver tredje time skal køre ud til en arbejdsplads. Et andet er, at stedet kan udvikle en socialpædagogisk praksis, der rummer utallige muligheder.

SIN LIVSHISTORIE MED SIG

– Et vigtigt element i bostedets arbejde er at give hver enkelt beboer sin egen historie med sig, fortæller Poul Hansen: – Der skabes livshistorier, og alle har et fotoalbum. Der tages konstant billeder og skabes billedtekster. Man fastholder den gode erindring, den særlige begivenhed, der knytter sig til dele af liv og samvær. Man er nemlig, hvad man er gennem sin historie. Beboeren kan stå inde for, at det kunne han, og sådan taklede han sit liv, også da det var svært. Her er mit liv! Dette er mig!

FAGLIG SELVRANSAGELSE

Poul Erik Hansen er optaget af samspillet mellem den fagligt professionelle og beboerne.

– Hvis vi ikke synes, vi forstår og kender en beboer ret godt, så er det i virkeligheden os selv, vi skal se på. Vi kan ikke diagnosticere problemet til noget ved beboeren. Vi kan tage på en tur med beboeren for at lære det bedre at kende. Vi kan i teamet drøfte, om andre ser noget andet, om vi kan gøre noget på en anden måde. Det er i bund og grund altid vores faglighed og os selv, vi skal stille til rådighed og stille spørgsmål til. Derfor er arbejdet i teams vigtigt.

BOLIGEN I NORMALISERINGENS TEGN

Denne artikel er den anden i en serie om boligen i udviklingshæmmedes liv. Vi har valgt at sætte fokus på boenheder, der arbejder med at sætte en dagsorden for, hvad der kan forventes af boligen i dag, og hvor man stiller spørgsmål til fremtidens måde at bo på.

Første artikel i serien 'På besøg på Gl. Lyngvej', blev bragt i LEV 6-2007.